

Sterktes, zwaktes, kansen en knelpunten voor het realiseren van de doelstelling van het onroerenderfgoedrichtplan voor hoogstamboomgaarden in Haspengouw en Voeren

Doelstelling van het onroerenderfgoedrichtplan

Vier krachtlijnen verduidelijken deze doelstelling:

Koesteren van de waarde van hoogstamboomgaarden: landschapselement, genenreservoir, streekidentiteit
Koesteren van het karakteristieke landschap: herkenbaarheid, verbondenheid, streekidentiteit
Zorg dragen voor het landschap en hoogstamboomgaarden
Hoogstamboomgaarden als motor voor streekontwikkeling (toerisme)

We maken de visie op samen met alle belanghebbenden

Verankeren in het beleid: bestaande instrumentarium optimaal inzetten en hoogstamboomgaardenbeleid verder ontwikkelen
Verankeren in de maatschappij: sensibilisatie en educatie, herverdeling van lasten en lusten, (economisch) leefbare modellen en alternatieve functies

Hoogstamboomgaarden zijn een continu element dat de streekeigenheid waarborgt, maar we houden rekening met landschapsdynamiek en maatschappelijke veranderingen

SWOT-analyse voor het realiseren van de krachtlijn 'koesteren'

STERKTES

Beleid

- Waardering van hoogstamboomgaarden door verschillende beleidsdomeinen: erfgoed, natuur, toerisme,...

Maatschappij

- Groot draagvlak bij de bevolking voor behoud van hoogstamboomgaarden
- Hoogstamboomgaarden als karakteristiek Haspengouws landschapselement
- Bevolking is zich bewust dat hoogstamboomgaarden belangrijk zijn voor natuur
- Hoogstamboomgaarden vormen een aantrekkingskracht voor het toerisme
- Hoogstamboomgaarden zijn mooi
- Hoogstamboomgaarden maken deel uit van het traditionele landschap: erfgoed en streekidentiteit
- Oude streekeigen rassen belangrijk voor bevolking
- Liefhebberij, passie en emotionele verbondenheid van eigenaars

KANSEN

Beleid

- Europees vergroeningsbeleid landbouw
- Onroerenderfgoedrichtplan intentieverklaring

Maatschappij

- Bestuiven van professionele fruitteelt
- Schaduw voor vee zorgt voor meer melk
- Gebruik van oude rassen in veredeling
- Hoogstamboomgaarden kunnen hellingen beschermen tegen erosie
- Positieve effecten van groen op welzijn en gezondheid
- Maatschappelijke baten van hoogstamboomgaarden

ZWAKTES

Beleid

- Weinig transparantie in de wetgeving
- Wetgeving sterk versnipperd
- Geen structureel hoogstamboomgaardenbeleid bij de meeste beleidsdomeinen
- slechts 10% van de hoogstamboomgaarden heeft een vorm van bescherming
- Gebrek aan handhaving en opvolging
- Wetgeving rond kapvergunning niet gekend bij alle eigenaars
- Niet evenveel aandacht voor alle elementen van hoogstamboomgaarden (gras, bomen, haag, hekken,....)
- Gebrek aan begeleiding van eigenaars
- Negatief imago van 'beschermingen'
- Wetgeving rond kapvergunningen niet gekend bij alle eigenaars

Maatschappij

- gebrek aan opvolging van oudere eigenaars
- veel hoogstamboomgaarden liggen er verwaarloosd bij
- weinig draagvlak voor behoud bij huidige generatie veetelers

BEDREIGINGEN

Beleid

- (ruimtelijke) bestemming hoogstamboomgaarden
- geen kerntaak en geen prioriteit

Maatschappij

- Geen economische meerwaarde: (duurt lang voor productie, gebrek aan grootschalige afzetmarkt, manueel werk)
- Druk op grondgebruik
- De natuurlijke evolutie leidt tot afname van het hoogstamboomgaardenareaal
- Onoordeelkundig beheer van nieuwe hoogstamboomgaarden
- Hoogstamboomgaarden niet compatibel met bedrijfsbeeld landbouwbedrijf
- Afgevalen fruit veroorzaakt diarree bij vee
- Mogelijke ziekteverspreiding van hoogstam naar laagstam bij onvoldoende opvolging
- Kennis over traditioneel beheer dreigt verloren te gaan
- Te weinig kennis over hoogstamboomgaarden en hun waarden bij bevolking
- Graslandmanagement in functie van veevoer

SWOT-analyse voor het realiseren van de krachtlijn 'duurzaam verankeren'

STERKTES

Beleid

- Veel overheidsinstanties voorzien budget voor aanplant en onderhoud hoogstamboomgaarden (structureel of projectmatig)
- RLHV en NBS zijn lokaal sterk werkzaam rond hoogstamboomgaarden: dit is gekend en wordt sterk gewaardeerd door eigenaars
- Vraag naar specifiek hoogstamboomgaarden-beleid

Maatschappij

- Groot draagvlak voor het ondersteunen van hoogstamboomgaarden door overheid
- Rendabiliteit niet noodzakelijk voor bevolking om behoud te verzekeren
- Bevolking vindt goed onderhoud van hoogstamboomgaarden belangrijk

KANSEN

Beleid

- Hoogstamboomgaarden kunnen makkelijk toegevoegd worden in aantal bestaande maatregelen
- Openbare hoogstamboomgaarden (park, begraafplaats, ziekenhuizen,....)
- Klimaatneutrale wijken

Maatschappij

- Economische verankering door korteketen-verkoop van unieke streekproducten (2,5 €/kg)
- Samenwerking tussen veetelers en (bio)boeren (biofruit ca 1€/kg)
- Dagrecreatie in hoogstamboomgaarden
- Sociaal gebruik van hoogstamboomgaarden (vraag bij 1/3 respondenten)
- Bereidheid tot betalen bij bevolking voor behoud en beheer door rechtstreekse steun

ZWAKTES

Beleid

- Geen gebiedsdekkend en eenvormig subsidie-beleid
- Steun vaak projectafhankelijk
- Geen structureel hoogstamboomgaardenbeleid
- Complexe wetgeving voor economisch uitbaten van hoogstamboomgaarden (kleinschalige productie, thuisverkoop, biocertificering,...)
- Steun vaak beperkt in tijd tot eerste jaren terwijl onderhoudskost stijgt met ouderdom
- Gebrek aan langetermijnvisie
- Maatschappelijke baten van hoogstamboomgaarden worden niet/onvoldoende gewaardeerd

Maatschappij

- Lusten en lasten zijn ongelijk verdeeld
- Plukken is gevaarlijk en er is onduidelijkheid over aansprakelijkheid bij plukken op andermans eigendom
- Lokale fruitsoorten nog weinig gekend: onvoldoende marktvrage
- fruitteelt niet rendabel (veilingprijs 6 à 8 cent/kg)

BEDREIGINGEN

Beleid

- Gebrek aan financiële middelen
- Tegenstrijdige beleidsdoelstellingen
- Veel maatschappelijke functies kunnen ook vervuld worden door ander groen

Maatschappij

- gebrek aan ondernemerszin

SWOT-analyse voor het realiseren van de krachtlijn 'dynamisch landschap'

STERKTES

Beleid

- Aandacht voor hoogstamboomgaarden in landinrichtingsprojecten en ruilverkavelingen

Maatschappij

- Groot draagvlak voor vrijwillig behoud
- Natuurlijk proces

KANSEN

Beleid

- Opnemen van hoogstamboomgaarden in planningsprocessen
- Makkelijk inspelen op maatschappelijke trends

ZWAKTES

Beleid

- Sommige instrumenten laten weinig ruimte voor dynamiek
- Behoud van specifieke kwaliteiten

BEDREIGINGEN

Maatschappij

- Natuurlijke evolutie van het landschap